

พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

Political Dynamics and the Movement to for Sustainable Community Development

สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล

Surasak Srithammakul

อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Lecturer from the Faculty Humanities and Social Sciences Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

*Corresponding Author Email: ass.tae@gmail.com

Received: 8 February 2026 Revised: 9 March 2026 Accepted: 17 March 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอพลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการวิเคราะห์เชิงเอกสาร พบว่า 1) พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านนโยบาย นักการเมืองและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีกลไกทางการเมืองเพื่อขับเคลื่อน เช่น นโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น การจัดสรรงบประมาณ และการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน 2) พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้เกิดการร่วมมือในการตัดสินใจและลงมือทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ตรงกับความต้องการและยั่งยืน 3) พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืน นักการเมืองและชุมชนต้องมีความรู้ความเข้าใจสิทธิหน้าที่ อุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ มีจิตสาธารณะ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว ผ่านการสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง 4) พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ภาคเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยร่วมมือกับภาคเอกชนในนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความโปร่งใส และ 5) พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการพัฒนาทุนทางสังคม มีการสำรวจและพัฒนาทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงาน องค์กร สถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันการเงิน การสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: พลวัตทางการเมือง, การขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน, การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

Abstract

This academic consists purposes to present Political Dynamics and the Movement to for Sustainable Community Development through documentary analysis. The findings indicate that 1) Political dynamics and

policy- Movement to for Sustainable Community Development involve politicians and stakeholders utilizing political mechanisms such as local economic promotion policies, budget allocation and the enforcement of laws related to sustainable community development 2) Promoting public participation, where citizens engage constructively in politics, leading to collaborative decision-making and action for the common good, resulting in community development that meets needs and is sustainable 3) Building a sustainable political culture, requiring politicians and communities to understand their rights, duties, ideologies, beliefs, values and attitudes, possess public spirit and accept differing opinions to achieve long-term sustainable community development through the creation of a positive political culture 4) Good governance, where opportunities are provided for community members to participate in developing a people-centered justice system, collaborating with the private sector to utilize technology for increased efficiency and transparency and 5) Developing social capital, involving the surveying and development of existing social capital within the community and the creation of collaborative networks between the community and various agencies, organizations and institutions such as financial institutions. Building confidence and trust to Movement sustainable community development.

Keywords: Political Dynamics, Promotion of Community Development, Sustainable Community Development

บทนำ

พลวัตของการเมืองการปกครองไทยขึ้นอยู่กับส่วนประกอบของสังคมและการเมืองไทย การก้าวสู่พลวัตการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบัน ประชาชนคนไทยรักสงบ ปรารถนาความสงบสุข และมีความต้องการคาดหวังให้เกิดการพัฒนาของประเทศอย่างต่อเนื่องอย่างยั่งยืน จนอาจจะกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยโดยเฉพาะ คือ การยอมรับให้รัฐบาลบริหารประเทศที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรม (พิเชฐ ศรีหล้า, 2562, น.101) พลวัตทางการเมืองเป็นกลไกสำคัญที่กำหนดทิศทางและรูปแบบการพัฒนาของสังคมในทุกๆระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับท้องถิ่น หรือระดับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่ชุมชนท้องถิ่นมีรากฐานทางสังคมและวัฒนธรรมเข้มแข็ง การเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลโดยตรงต่อโอกาสและข้อจำกัดของการพัฒนาชุมชน การพัฒนาที่แท้จริงในยุคปัจจุบันไม่อาจมุ่งเน้นเฉพาะเศรษฐกิจหรือโครงสร้างพื้นฐานเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงความยั่งยืนในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมืองควบคู่กันไป กระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงอำนาจ ความสัมพันธ์ และการจัดการผลประโยชน์ทางการเมือง ซึ่งอาจเกิดจากนโยบายรัฐ การเลือกตั้ง การเปลี่ยนรัฐบาล หรือแม้แต่วิธีการทางสังคม การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เน้นการสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้สามารถจัดการตนเองได้ในระยะยาว สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในหลายประเทศ ซึ่งเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการพัฒนาองค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาขึ้นใหม่โดยอาศัยกรอบความคิดที่มองการพัฒนาเป็นมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้มีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งจะใช้เป็นทิศทางการพัฒนาตั้งแต่เดือนกันยายน ปี 2558 ถึงเดือนสิงหาคม 2573

คือ ขจัดความยากจน ขจัดความหิวโหย การส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี การศึกษาที่เท่าเทียม ความเท่าเทียมทางเพศ การจัดการน้ำและสุขาภิบาล พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน ลดความเหลื่อมล้ำ เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน การรับมือ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations, 2022)

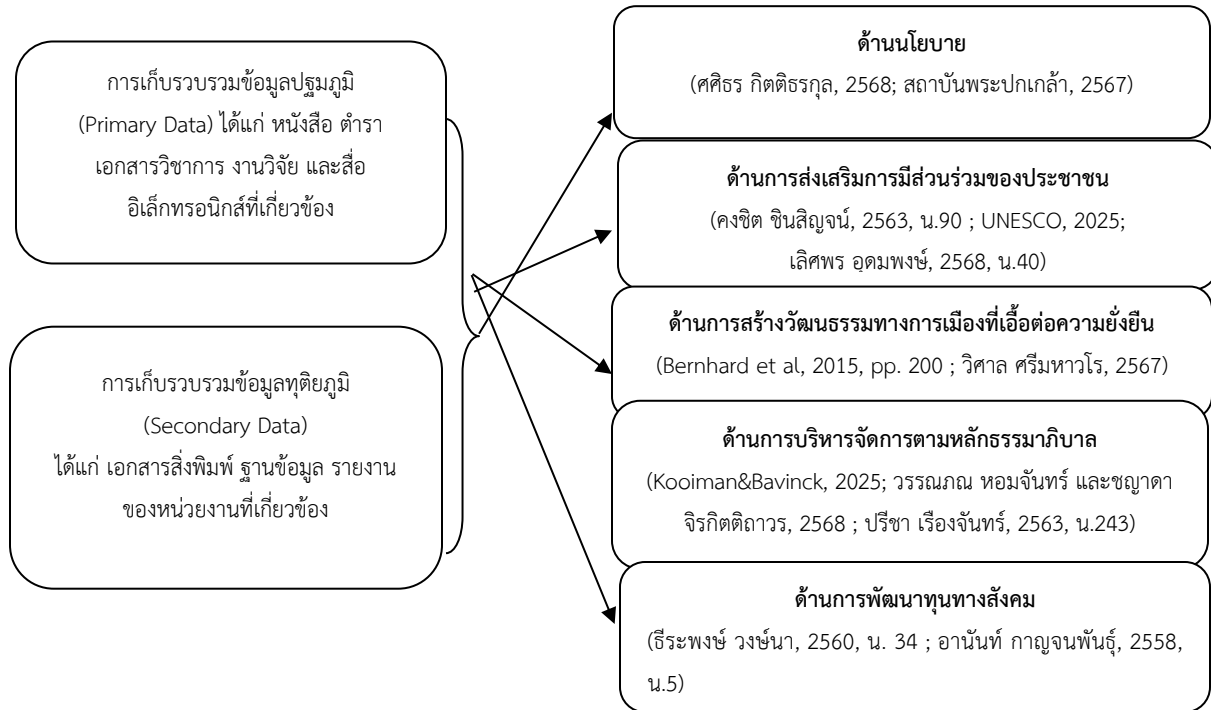
ปัญหาพลวัตกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงอำนาจทางการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยโดยมีประชาชนมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยังไม่เหมาะสมส่งผลทำให้เกิดปัญหาวิกฤตทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ปัญหาเหล่านี้เกิดจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองและการทหารที่มีอยู่ในปัจจุบัน และยังสะท้อนถึงความไม่เสมอภาคและความแตกแยก (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2556, น.7) ส่งผลให้การเมืองไทยเกิดผลกระทบถึงปัญหาอื่นตามมาอีกหลายด้าน อาทิ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาการศึกษา เป็นต้น สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเมือง ปัญหาการใช้รัฐธรรมนูญ การตีความเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่คลาดเคลื่อน รวมถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญบ่อยครั้งทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบังคับใช้ ปัญหาประชาชนคนไทยขาดความสามัคคี มีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกัน ปัญหาความไม่ยุติธรรมของกระบวนการทางสังคมและการเมือง รวมถึงปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน การขาดจริยธรรมทางการเมืองของประชาชนคนไทย เช่น การซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง นักการเมืองมุ่งแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง ไม่ปฏิบัติตามนโยบายที่ให้ไว้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้งที่ระบบการเมืองยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ด้วยเหตุนี้จึงมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยประชาชน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งภายในสังคมที่มีความแตกแยก ขาดความเป็นพลวัตทางการเมืองไม่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยต้องมีการพัฒนาทางการเมือง (คงชิต ชินสิญจน์, 2563, น.2)

ดังนั้น พลวัตการพัฒนาทางการเมืองทำให้การพัฒนาชุมชนมีทั้งโอกาสและอุปสรรค การกระจายอำนาจและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเป็นแรงขับเคลื่อนที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืนมากขึ้น ความขัดแย้งทางการเมืองและความไม่ต่อเนื่องของนโยบายกลับทำให้การพัฒนาขาดเสถียรภาพความผันผวนของการเมืองระดับชาติที่กระทบต่อความต่อเนื่องของนโยบายท้องถิ่น ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสของชุมชน การขาดการมีส่วนร่วมที่แท้จริง โดยเฉพาะกลุ่มชายขอบ เช่น คนจน เด็ก ผู้หญิง และชนกลุ่มน้อย ปัญหาการบริหารจัดการที่ยังขาดความโปร่งใสและธรรมาภิบาล ผู้เขียนจึงมุ่งวิเคราะห์และนำเสนอ พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนตามแนวคิด ทฤษฎีพลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านนโยบาย ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และด้านการพัฒนาทุนทางสังคม ดังนี้

บทวิเคราะห์

การกำหนดกรอบในการวิเคราะห์พลวัตทางการเมืองทั้ง 5 ด้าน ผู้เขียนนำมาจากแนวคิด ทฤษฎีพลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ด้านนโยบายของศศิธร กิตติธรรกุล (2568; สถาบันพระปกเกล้า, 2567) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (คงชิต ชินสิญจน์, 2563, น.90; UNESCO, 2025; เลิศพร อุดมพงษ์, 2568, น.40) ด้านการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืน (Bernhard et al, 2015, p.200; วิศาล ศรีมหาโว, 2567) ด้านการบริหารจัดการ

ตามหลักธรรมาภิบาล (Kooiman and Bavinck, 2025; วรรณภณ หอมจันทร์ และชญาดา จิรจิตติถาวร, 2568; ปรีชา เรื่องจันทร์, 2563, น.243) และด้านการพัฒนาทุนทางสังคม (ธีระพงษ์ วงษ์นา, 2560, น.34; อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2558, น.5)

แผนภาพที่ 1 กรอบในการวิเคราะห์

1. พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านนโยบาย

พลวัตทางการเมืองมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน การพัฒนาชุมชนคือการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ นโยบายสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีสาระสำคัญ 1) บูรณาการทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และประชาชน เพื่อใช้ทรัพยากรของรัฐอย่างคุ้มค่าและตอบโจทย์พื้นที่อย่างแท้จริง 2) ส่งเสริมอาชีพและรายได้ประชาชน ด้วยการสนับสนุนการสร้างอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพท้องถิ่น เพิ่มมูลค่าสินค้า และขยายตลาดทั้งในและต่างประเทศเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจฐานราก 3) ยกกระดับผลิตภัณฑ์ OTOP สู่อุตสาหกรรมพัฒนาแบรนด์ บรรลุภัณฑ์ และนำนวัตกรรมมาสร้างมูลค่า เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนไทยก้าวสู่ตลาดโลกอย่างภาคภูมิใจ 4) รักษาและยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้วยการพัฒนาองค์ความรู้ด้านคุณภาพ มาตรฐาน และความปลอดภัย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค 5) เสริมภาพลักษณ์องค์กรกรมการพัฒนาชุมชน โดยยกระดับองค์กรให้ทันสมัย โปร่งใส เป็นมิตร และเป็นที่ยอมรับของประชาชน ผ่านการสื่อสารที่สร้างสรรค์และเข้าถึงง่าย 6) พัฒนาศักยภาพบุคลากรและพลังสตรี ซึ่งการลงทุนกับ “คน” ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนา โดยเฉพาะการเสริมบทบาทของ “สตรีไทย” ให้มีส่วนร่วมในเศรษฐกิจฐานราก และเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ความมุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการทำงานของกรมการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มกำลัง ทั้งในด้าน การ

ยกระดับคุณภาพชีวิต การสร้างอาชีพ รายได้ และการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้ทุกภาคส่วนร่วมกันขับเคลื่อนเป้าหมาย “ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง และประชาชนมีความสุขอย่างยั่งยืน (ศศิธร กิตติธรรกุล, 2568) การสร้างความไว้วางใจจากประชาชน และป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ภาครัฐจึงต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถตัดสินใจและบริหารจัดการทรัพยากรได้ด้วยตนเอง จะช่วยให้การพัฒนาชุมชนตรงตามบริบทและความต้องการของชุมชน การมีกลไกการขับเคลื่อนที่สามารถตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐและผู้มีอำนาจที่ช่วยให้การดำเนินนโยบายเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายและตอบสนองประโยชน์ส่วนรวม แนวทางการขับเคลื่อน คือ สร้างเครือข่ายและการปรึกษาหารือ ส่งเสริมให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันหาทางออกและสร้างความเข้าใจในนโยบาย การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนแก่ประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับนโยบาย เพื่อให้ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจได้อย่างมีคุณภาพ พัฒนากลไกการประเมินผล โดยสร้างระบบการประเมินผลนโยบายที่ชัดเจนและเป็นธรรม เพื่อติดตามความคืบหน้าและปรับปรุงแก้ไขให้ตรงตามเป้าหมาย สนับสนุนองค์กรภาคประชาสังคม โดยสนับสนุนการทำงานขององค์กรภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนในการผลักดันนโยบาย และตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย จะช่วยให้แผนนโยบายตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน และสร้างความรู้สึกรับผิดชอบในการพัฒนา การสร้างการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างธรรมาภิบาลทางการเมือง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง นโยบายพลวัตทางการเมืองมีผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในหลายมิติ เช่น นโยบายของรัฐบาล และการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น การจัดสรรงบประมาณและอำนาจการตัดสินใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเมืองระดับท้องถิ่น องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล รวมถึงสภาองค์กรชุมชน มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทาง การขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ นักการเมืองท้องถิ่นยังต้องร่วมสร้างพลวัตทางการเมืองภายในชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ปัจจัยที่สะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการจัดสรรทรัพยากร ร่วมพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต้องอาศัยการบูรณาการของหลายภาคส่วน ได้แก่ 1) รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดสรรงบประมาณ ส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐาน และกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อความยั่งยืนอย่างเหมาะสม 2) ภาคประชาสังคมและองค์กรชุมชน ภาครัฐต้องมีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและการจัดการตนเอง 3) ภาคเอกชน โดยการขอความร่วมมือภาคเอกชนสนับสนุนทรัพยากรและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และ 4) ประชาชน มีบทบาทโดยตรงในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตรวจสอบ (สถาบันพระปกเกล้า, 2567)

ทั้งนี้ นโยบายพลวัตทางการเมืองถือว่ามีผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยนักการเมืองและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องมีกลไกทางการเมืองเพื่อขับเคลื่อน เช่น การเลือกตั้ง และการรณรงค์ เพื่อกำหนดนโยบายส่งเสริมพลวัตทางการเมืองในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ความสำเร็จขึ้นอยู่กับความร่วมมือทุกภาคส่วน การมีส่วนร่วมของประชาชน การบังคับใช้นโยบายขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ และการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในบริบททางการเมืองและสังคม นักการเมืองและพรรคการเมืองมีบทบาทสำคัญในการเสนอแนะนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เช่น นโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กระบวนการเมืองมีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณ การบริหารจัดการ และการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการพัฒนาชุมชน ซึ่งอาจนำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม เช่น

กลุ่มชาวบ้าน องค์กรพัฒนาเอกชน และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ มีส่วนสำคัญในการผลักดันหรือต่อต้านนโยบายผ่านการแสดงความคิดเห็น การประท้วง หรือการนำเสนอทางเลือกใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล การเลือกตั้ง หรือการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง ล้วนสามารถส่งผลให้ทิศทางของนโยบายการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเปลี่ยนแปลงได้ การขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านนโยบาย

2. พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

พลวัตทางการเมืองและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญของการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เพราะการเมืองที่เปิดกว้าง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้ชุมชนสามารถตัดสินใจร่วมกันอย่างมีคุณภาพ สร้างฉันทามติในการดำเนินงาน ลดความขัดแย้ง และทำให้การพัฒนาตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งต้องอาศัยการศึกษา การเข้าถึงข้อมูล และพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ สามารถมีบทบาทเชิงรุกในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตยที่ยั่งยืน ทำให้การเมืองการปกครองมีความโปร่งใส ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้ดีขึ้น เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมจะเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจที่มีคุณภาพ มีการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนตรงตามความต้องการของชุมชน การมีส่วนร่วมในของชุมชนช่วยสามารถลดความขัดแย้งและสร้างฉันทามติในการดำเนินงาน ทำให้การนำไปปฏิบัติเป็นไปได้ง่ายขึ้นกระบวนการมีส่วนร่วมทำให้การตัดสินใจของภาครัฐและชุมชนมีความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมในสายตาของประชาชนประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทางการเมืองสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและใช้สิทธิหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้อง การสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทำให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร และแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี การมีพื้นที่และช่องทางที่เหมาะสม เช่น การประชุมสาธารณะ หรือการปรึกษาหารือในชุมชน เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ประชาชนได้แสดงออกการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีบทบาทในการร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนา การที่จะพัฒนาการเมืองในระดับชุมชนท้องถิ่น จนเกิดเป็นการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย สิ่งที่สำคัญคือ การที่หน่วยงานของรัฐ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องรู้ถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาว่าเกิดจากสาเหตุใดเพื่อจะได้แก้ไขและพัฒนาทางการเมืองในระดับท้องถิ่นได้ตรงประเด็นโดยต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาอย่างแท้จริง มีพลวัตทางการเมืองที่เข้มแข็งในระบอบประชาธิปไตยส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการจัดการทรัพยากรในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีพลวัตทางการเมืองที่ดีจะส่งเสริมความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนในการตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การที่ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การเข้าอบรมในโครงการต่าง ๆ จากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้เกิดความรู้ทางการเมือง รวมทั้งการที่ประชาชนมีทัศนคติในเชิงบวกต่อระบบการเมืองในท้องถิ่นโดยมีความเชื่อว่าความเจริญของชาติอยู่ที่ความถี่ของการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในท้องถิ่น เพื่อแก้ไขการเสื่อมถอยทางการเมือง ได้แก่ การดำเนินการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมสมัครเลือกตั้ง และการตัดสินใจทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล จึงต้องจัดประชุมหรือเวทีประชาพิจารณ์อย่างต่อเนื่อง

เพื่อให้คนในชุมชนได้รับทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมกิจกรรมพัฒนาทางการเมืองในชุมชนท้องถิ่น และให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญผลประโยชน์ของคนในชุมชนท้องถิ่น และส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างผู้ร่วมประชุมหรือเวทีประชาพิจารณ์กับหน่วยงานภาครัฐ (คงชิต ชินสิญจน์, 2563, น.90) หน่วยงานภาครัฐต้องสร้างความตระหนักแก่ประชาชนในชุมชนในการสร้างคุณค่าทางการเมืองที่มีต่อวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชน ทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทางการเมืองที่ส่งผลดีต่อชุมชนชนท้องถิ่น เป็นการความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนในชุมชนท้องถิ่น เช่น ความเสมอภาคทางการเมืองในสิทธิที่จะได้รับการบริการจากภาครัฐ ศักยภาพและความสามารถของระบบทางการเมือง เช่น สนองตอบความต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคม ที่มาจากนโยบายที่ดี การจัดทำโครงสร้างทางการเมืองที่คำนึงถึงความต้องการของประชาชน และการให้อิสระแก่หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับระบบพรรคการเมือง (UNESCO, 2025) นอกจากนี้การเมืองท้องถิ่นต้องมีการวางแผนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริมสนับสนุน และสร้างเครือข่ายภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน สร้างกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย และปูพื้นฐานมั่นคงสำหรับวิวัฒนาการไปสู่การปกครองตนเอง และการจัดการตนเองในชุมชน เริ่มต้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่แต่ละคนมีผลประโยชน์ เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำฝน การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น ข้อสำคัญกิจกรรมเหล่านี้จะต้อง สัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน การมีส่วนร่วมยังอธิบายได้ในหลายมิติทั้งในแง่ของมิติ ความลึก ทั้งในเชิงกว้าง 1) การมีส่วนร่วมในความหมายที่แคบ คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจโดยประชาชน ต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติ แต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการ หรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ 2) การมีส่วนร่วมโดยการให้ประชาชนในชุมชนรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการได้รับความช่วยเหลือ และตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในชุมชนท้องถิ่น 3) การมีส่วนร่วมให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น ๆ ด้วย 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นอาจเข้าใจอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า คือ การที่ประชาชนได้เข้าร่วมกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ในเรื่องที่จะมีผลกระทบ 5) การมีส่วนร่วมในชุมชนของประชาชนจะมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่าง ๆ การระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น 6) การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ประชาชนในชุมชนที่มีส่วนร่วมนั้นได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายาม ตลอดจนความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความริเริ่มนั้น 7) การมีส่วนร่วมในการควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนนั้น ๆ ทั้งนี้โดยกลุ่มที่ดำเนินการ และความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่าง ๆ (เลิศพร อุดมพงษ์, 2568, น.40)

ทั้งนี้ พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน พลวัตทางการเมือง มีกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งส่งผลให้เกิดการร่วมมือในการตัดสินใจและลงมือทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม นำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ตรงกับความต้องการและยั่งยืน การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

ทางการเมืองที่สุจริต เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และการมีจิตสาธารณะที่จะทำงานเพื่อส่วนร่วม การส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือกันในทุกภาคส่วน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรมต่อส่วนรวม ประชาชนจะรู้สึกเป็นเจ้าของและยอมรับในโครงการพัฒนาที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมและดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ในชุมชนการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้โครงการต่าง ๆ เกิดความต่อเนื่องและสามารถพัฒนาต่อไปได้ในระยะยาว เนื่องจากได้รับการสนับสนุนและความคิดเห็นจากคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3. พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืน

การสร้างพลวัตทางการเมืองที่แข็งแกร่ง และวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืน เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้เติบโตอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนในระยะยาว การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืนที่เน้นการเมืองท้องถิ่นและประชาชนมีจิตสาธารณะ มีความรู้ความเข้าใจสิทธิหน้าที่ เคารพกฎหมาย ยอมรับความเห็นที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมทางการเมือง นำไปสู่การจัดการที่คำนึงถึงส่วนรวม ความโน้มเอียงทางการเมืองของประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของทัศนคติของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองรวมถึงทัศนคติที่มีต่อบทบาทของตนเองที่มีต่อระบบการเมือง ส่งผลต่อแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของคนในชุมชน ประชาชนในชุมชนที่มีจิตสำนึกร่วมกัน โดยมีการร่วมมือผ่านองค์กรที่หลากหลาย และมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพื่อทำการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น เพื่อสร้างเอกลักษณ์มีความผูกพันและความเชื่อร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อการมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐหรือเพื่อให้รัฐ มีความสำนึกผิดชอบต่อสาธารณะ ซึ่งการจะเกิดประชาสังคมได้นั้นก็ต่อเมื่อประชาชนมีการรวมตัวกันโดยไม่มีรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องในการรวมกลุ่ม การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืนโดยสนับสนุนให้ชุมชนได้ทำกิจกรรมโดยมีความเชื่อและจิตสำนึกร่วมกันในการรับผลประโยชน์จากรัฐหรือเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองที่ แต่มิใช่การยึดกุมอำนาจรัฐ ประชาสังคม จึงเป็นภาพสะท้อนสังคมที่มีความหลากหลาย ซึ่งประชาชนแต่ละกลุ่มมีอิสระที่จะคิดและตัดสินใจในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ยิ่งประชาชนรวมกลุ่มกันในรูปแบบและเนื้อหาที่หลากหลายมากเท่าใด ก็จะทำให้สังคมเกิดการถ่วงดุลและไม่ถูกชักนำไปเป็นเครื่องมือของกลุ่มอำนาจใดอำนาจหนึ่ง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ประชาสังคม คือ การส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้แสดงออก และเข้าถึงการทำงานสาธารณะ ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืน ดังนี้

3.1 การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืนในการความรู้ความเข้าใจทางการเมือง เป็นกฎระเบียบการบริหารจัดการของสังคมมีกิจกรรมร่วมกันกระทบต่อทุกฝ่าย เป็นผลประโยชน์ อำนาจบารมี การเมืองจึงเป็นเรื่องการจัดสรรหรือบริหารผลประโยชน์ให้ลงตัว ไปเลือกตั้งตามหน้าที่ เพราะกลัวเสียสิทธิที่จะมีผลกระทบถึงเขามากกว่าที่ไปด้วยจิตสำนึกทางการเมือง และ เลือกว่าไว้พึ่งพายามมีปัญหาเดือดร้อน

3.2 การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืนในอุดมการณ์ ประชาชนในชุมชนต้องการการเมืองที่ดี มีความเป็นธรรม สมานฉันท์และสงบสุข นักการเมืองที่มีภาวะผู้นำ น่าเชื่อถือ มีความคิด ทำเพื่อประชาชนโดยส่วนรวม ใจซื่อมือสะอาด ลดผลประโยชน์ ดูแลทั่วถึง มีความเป็นธรรม เป็นแบบอย่างได้ เอื้อต่อความยั่งยืน มีเหตุผล จิตสาธารณะ เอาบ้านเมืองเป็นที่ตั้ง มีความคิดเชื่อในหลักประชาธิปไตย มีการเรียนรู้ประชาธิปไตยกับการดำเนินชีวิต สร้างการมีส่วนร่วมและการใช้ชีวิตร่วมกันที่เป็นผลประโยชน์ส่วนรวมและชุมชนท้องถิ่น

3.3 การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืนในความเชื่อ โดยเชื่อคำสอนพุทธศาสนาทำดีได้ดี สิ่งทั้งหลายเป็นไปตามกฎแห่งกรรม แต่ในทางปฏิบัติของสังคมปัจจุบันคนส่วนใหญ่คิดทำความดีมีน้อย เพราะคิดว่ากรรมมองไม่เห็น ดำเนินชีวิตแบบหลงระเริง มีเวลาว่างไม่ลำบาก สันทนาการ เช่น เล่นการพนัน เข้าถึงทุกวงการ กล้าได้กล้าเสีย จะได้รับการยอมรับจากวงการนักเลงว่าเป็นผู้กว้างขวาง สนใจทำอะไรที่เป็นผลประโยชน์กับตนเอง การเมืองจึงเป็นเรื่องธรรมชาติ ที่มีทั้งดีและไม่ดีปนกัน หลักพิจารณาความถูกต้องทางการเมือง จะเชื่อบุคคลมากกว่าหลักการ ไม่พูดหรือวิจารณ์บุคคลที่เขาเลือกหรือชื่นชอบ แม้ผิดพลาด ข้อความนโยบายหรือข้อความที่ใช้หาเสียงจะมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งน้อยกว่าความเป็นบุคคล ยึดบุคคล (พวก) มากกว่าเนื้อหาของเรื่องราวในขณะนั้น โดยไม่ค่อยศึกษาหาสาเหตุของปัญหา เข้าลักษณะพวกเองไม่ผิด ถึงผิดก็ไม่พูด ไม่วิจารณ์ เจ็บ ๆ แฉ ๆ เดียวก็หายไปเอง

3.4 การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืนในค่านิยมทางการเมือง ญาติและระบบอุปถัมภ์มีบทบาทมาก บุญคุณต้องทดแทน ใครเคยช่วยต้องตอบแทน เงินเนรมิตได้ทุกอย่าง ถ้าใครให้เงินส่วนใหญ่จะรับ รับเงินแล้วส่วนใหญ่จะลงคะแนนให้ นอกจากเป็นการตอบแทนแล้ว คิดว่าเลือกใครก็มีค่าเท่ากัน และกลัวถูกตรวจย้อนหลัง จะเกิดอันตรายกับตัวเองและครอบครัว มีส่วนน้อยที่ไม่รับเงินจะตัดสินใจเลือกตั้งโดยพิจารณาจากความดีจากประวัติ การเข้าหาประชาชน กินโกงบ้างไม่เป็นไร พูดแล้วทำได้บ้างไม่ได้บ้างก็ไม่เป็นไร แต่ขอให้มีความน่าเชื่อถือ มีแนวทางการทำงาน ตั้งใจมุ่งมั่นใจถึง ใจนักเลง กล้าได้กล้าเสีย มนุษย์สัมพันธ์ ระดับชาติเลือกพรรค ระดับท้องถิ่นเลือกบุคคล

3.5 การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืนในทัศนคติทางการเมือง บางพื้นที่เงินมีบทบาทมากกว่าระบบอุปถัมภ์และเงินกลายเป็นอุปถัมภ์ลักษณะหนึ่ง การตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้งอาจไม่ตรงกับที่เขาคิด จะเลือกคนที่ช่วยเขาได้ การไปงานศพจึงมีบทบาทต่อการหาเสียง “คนตายไปเพื่อคนอยู่” สิ่งที่ไม่ชอบคือการใช้อำนาจรัฐที่มีลักษณะเจ้าขุนมูลนายจากลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองในสภาพความเป็นจริง ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองที่เกิดจากกระบวนการหล่อหลอมเป็นหลัก คิดตั้งแต่ความรู้ ความเข้าใจ อุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่อยู่ห่างไกล และไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยในเกือบทุกด้านทุกประเด็น ลักษณะวัฒนธรรมดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมทางการเมืองที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมการเมืองแบบประชาธิปไตย (Bernhard et al, 2015, p.200)

การมีส่วนร่วมที่เกิดจากกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมการเมืองการปกครองจากความรู้ ความเข้าใจ อุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติด้วยระยะเวลายาวนาน พฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการหล่อหลอมตกผลึกเป็นลักษณะวัฒนธรรมของประชาชนที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมประชาธิปไตยส่งผลต่อรูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง อันเป็นปัจจัยสำคัญต่อรากฐานการพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตยนำไปสู่การค้นหายุทธศาสตร์ (วิธีสำคัญ) ด้วยกระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วม คือ

1) ยุทธศาสตร์พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในด้านการใช้สิทธิ์เลือกตั้ง จะต้องสร้างวัฒนธรรมการร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยการสร้างกฎระเบียบกิจกรรมชุมชน การจัดการรายการวิทยุชุมชน “การเมืองภาคพลเมือง” การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารบ้านและการเมืองของชุมชนท้องถิ่นโดยใช้หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน สร้างวัฒนธรรมการจัดเวทีถอดบทเรียนการเมืองกับการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต สร้างจิตสำนึกสาธารณะแก่ชุมชนท้องถิ่น ให้ความรู้หลักการขั้นตอนการปฏิบัติงานราชการบริการประชาชนและสิทธิเสรีภาพภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย สร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของ

ประชาชน ความเป็นท้องถิ่นและภูมิภาคนิยม พัฒนาวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจ ให้ประชาชน มีการเรียนรู้และศักยภาพพัฒนาสู่การปกครองตนเอง ปกครองกันเอง เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศสู่สังคมอยู่ดีมีสุขและความยั่งยืน

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ควรเริ่มจากการให้การศึกษาที่ถูกต้องตั้งแต่การให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ความหมาย หลักอุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมและการพัฒนาการเมืองจากระดับท้องถิ่นสู่ระดับชาติ

3) การจัดการศึกษาหรือฝึกอบรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกระบบในระดับพื้นที่ ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรและเทคนิควิธีให้สอดคล้องกับบริบทและภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่หรือภูมิภาค ประยุกต์ปรับแก้และพัฒนาลักษณะวัฒนธรรมที่ไม่สอดคล้องและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่มีกระบวนการลักษณะการวิจัยและพัฒนา

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับปฏิบัติการควรเร่งให้ความรู้ สร้างความเข้าใจถึงความหมายและความสัมพันธ์ของการเมืองที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้าใจการเมืองกับการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตให้เห็นว่าการเมืองคือ วิถีชีวิต ประชาธิปไตยคือการปกครองที่มาจากประชาชน รัฐที่ดีต้องมาจากประชาชนที่ดี ทำให้ประชาชนตระหนักและเห็นความสำคัญของการเมืองกับการดำเนินชีวิตปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมและเข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนาทางการเมือง

5) ในส่วนของระบบนั้นหน่วยงานหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องควรปรับแก้กฎหมายที่มีผลกระทบต่อประชาชนและสาธารณะให้มากกว่าผลประโยชน์นักการเมืองและพรรคการเมือง

6) หน่วยงานที่ดำเนินการระดับพื้นที่ ควรจัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์ เพื่อหาความเชื่อมโยงโดยที่การจัดทำยุทธศาสตร์ อาจนำไปสู่การแก้ปัญหายุทธศาสตร์อื่น ๆ ได้ด้วย และควรบริหารจัดการเชิงบูรณาการตั้งแต่บูรณาการยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนโครงการ ตัวบุคคล เงินงบประมาณ และการติดตามประเมินผลของระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับระดับชาติ อาจประยุกต์หลักการ “PDCA” มาปรับใช้เพราะปัญหาแต่ละด้านจะต้องใช้เวลาพัฒนาการคิด ทำ ตรวจสอบผล และปรับแก้หลาย ๆ ครั้ง (วิศาล ศรีมหาโร, 2567)

ทั้งนี้ พลวัตทางการเมืองส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืน โดยนักการเมืองและชุมชนต้องมีความรู้ความเข้าใจสิทธิหน้าที่ อุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ เคารพกฎหมาย มีจิตสาธารณะ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

4. พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

พลวัตทางการเมืองเป็นกระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ต้องยึดหลักหลักธรรมาภิบาลต้องบริหารจัดการ และการกำกับดูแลที่ดี หลักธรรมาภิบาลหรือ “ธรรมะ” กับ “อภิบาล” ถูกนำไปใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนทั้งในภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาสังคม รัฐเน้นที่หลักอภิบาลหรือธรรมาภิบาล เพื่อสร้างระบบนิเวศหนุนเสริมให้เอกชนและภาคประชาสังคมทำงานร่วมกันด้วยความราบรื่นยั่งยืน พลวัตทางการเมืองของอภิบาล ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การบริหารจัดการภาครัฐที่ผสมผสานหลักการของธรรมาภิบาลอัจฉริยะที่นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อสร้างการบริหารสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนกับหลักการการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งคำนึงถึงผลกระทบต่อ

สิ่งแวดล้อม สังคม และการบริหารจัดการที่ดีในระยะยาว เพื่อสร้างเมืองและสังคมที่น่าอยู่สำหรับปัจจุบันและอนาคต ยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อความยั่งยืน ให้ความสำคัญกับ 1) ปัจจัยสิ่งแวดล้อม มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 2) ปัจจัยสังคม การคำนึงถึงความต้องการของประชาชน สังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี และปัจจัยธรรมาภิบาล การบริหารจัดการองค์กรอย่างมีความรับผิดชอบ โปร่งใส และเป็นธรรม

กระบวนการบรรลุเป้าหมายทางสังคมที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กันของคนในชุมชนโดยใช้หลัก “ธรรมะ” กับ “อภิบาล” หรือกฎกติกาที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์กับกติกาเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ได้แก่

1) การปรับความเข้าใจฐานคิดและนิยามความหมายเพื่อออกแบบสภาพแวดล้อมครอบคลุม ไม่ใช่เพียงแค่เจ้าหน้าที่รัฐหรือการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น แต่หมายความถึงหลักอภิบาลหรือกฎกติกาที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์กับกติกาเหล่านั้นอย่างเป็นธรรมตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น

2) สร้างระบบนิติธรรมที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ใช้กระบวนการคิดแบบระบบ และคิดแบบนิกอกแบบ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชน และสร้างกฎและกติกาที่มีความหมาย ครอบคลุม และเป็นธรรมอยู่เสมอ (Kooiman&Bavinck, 2025) ความเป็นธรรม คือ การมีนิติธรรมที่แท้จริงต้องมีความเป็นธรรมที่ฝังรากในกฎหมายและการบังคับใช้ การมีกฎหมายที่ยุติธรรมและการบังคับใช้อย่างโปร่งใสและเท่าเทียมกันเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม อย่างไรก็ตามหากกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมายขาดความยุติธรรม ความเป็นธรรมจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้

3) สร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมอย่างครอบคลุมและมีความหมาย ปราศจากการเลือกปฏิบัติ และทำให้ประชาชนเข้าถึงผลประโยชน์จากการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การบริการของรัฐ และโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ทั้งในกระบวนการตัดสินใจและนโยบาย ทั้งนี้ รัฐและบุคคลควรเคารพความเชื่อความเป็นมนุษย์ และความหลากหลายซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่แนวทางการแก้ไขที่ครอบคลุม และร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับการนำความเชื่อทางคติชนวิทยา ร่วมกับการจัดการภูมิวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเป็นธรรมเชิงนิเวศ เช่น ไร่มุมนเวียนของพี่น้องกะเหรี่ยง พิธีบวชป่าและพิธีสืบทอดแม่น้ำของชุมชนในภาคเหนือ

4) การกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ และการบริหารจัดการไปยังชุมชนท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นสามารถจัดการทรัพยากรและกำหนดนโยบายได้ตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติ และใช้แนวคิดการบูรณาการนโยบายและการทำงานร่วมกัน โดยบูรณาการนโยบายแนวตั้งและแนวนอน การบริหารจัดการหลายระดับเพื่อบรรลุเป้าหมาย โดยปฏิรูปภาครัฐ ปรับปรุงกระบวนการตัดสินใจ และเปลี่ยนแปลงบทบาท วัฒนธรรม และมุมมองของภาครัฐต่อการกระจายอำนาจแก่ท้องถิ่น

5) การนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาช่วยแก้ปัญหา เช่น ปัญญาประดิษฐ์และบล็อกเชน เพื่อปรับปรุงการบริหารงานและการให้บริการของภาครัฐ ลดอำนาจการผูกขาดด้านข้อมูล เพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการตรวจสอบ พร้อมพัฒนาทักษะและความสามารถของพนักงานให้สามารถปรับตัวได้ และพยายามสร้างการจัดทำฐานข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้คลาวด์คอมพิวเตอร์เพื่อรวบรวมฐานข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ลดการทำงานซ้ำซ้อน และส่งเสริมการตัดสินใจบนพื้นฐานของหลักฐานมากกว่า

จินตนาการ เช่น ฐานข้อมูลจัดซื้อจัดจ้าง ACT Ai [<https://actai.co> หรือฐานข้อมูลจากประชาชนของกลุ่มจะนะรักษถิ่นที่นำมาสู่การออกแบบยุทธศาสตร์ (วรรณภณ หอมจันทร์ และชญาดา จิริกิตติถาวร, 2568)

หลักปฏิบัติที่ประชาชนและหน่วยงานของรัฐนำมาใช้เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กระบวนการพัฒนาทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วมของประชาชน การใช้อำนาจในการเมือง การใช้ทรัพยากรในการประกอบอาชีพ และการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกัน ลักษณะเป็นกระบวนการต่อเนื่องอาจส่งผลกระทบต่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมได้ หากชุมชนปราศจากหลักธรรมาภิบาล ชุมชนมีแนวโน้มเกิดความขัดแย้งสูง ธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักเกณฑ์การปกครองบ้านเมืองตามวิถีทางธรรมาธิปไตย คือ การปกครองโดยธรรม มีการพัฒนาครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคม รวมถึงการบริหารจัดการระบบกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งภาคราชการ องค์กรของรัฐ รัฐบาล การบริหารราชการแผ่นดินทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ตลอดจนองค์กรอิสระ องค์กรเอกชน กลุ่มชมรม และสมาคมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ดังนั้น ธรรมาภิบาลจึงเป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้อง เป็นธรรม (ปรีชา เรื่องจันทร์, 2563, น.243)

ดังนั้น พลวัตทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ด้วยการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล จึงต้องการทำความเข้าใจฐานคิดและพลวัตของหลักธรรมาภิบาลเพื่อนำไปสู่การออกแบบเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างครอบคลุม และมีประสิทธิภาพ ไม่ใช่เรื่องของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐเพียงอย่างเดียวที่ต้องเปลี่ยนวิธีการคิด ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนเองควรหันมาให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมสถานการณ์ บริบทร่วมกัน และภาครัฐควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง แล้วนำมาสู่การบูรณาการนโยบายและการทำงานร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาหนุนเสริมการทำงานมากขึ้นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน พลวัตทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การบริหารจัดการภาครัฐ โดยร่วมมือกับภาคเอกชนในนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยคำนึงถึงการพัฒนายั่งยืนในระยะยาว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

5. พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการพัฒนาทุนทางสังคม

ขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชน เพื่อนำไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยมีช่องว่างให้กับความแตกต่างหลากหลายเป็นการเปิดพื้นที่ทางการเมือง เป็นพลังที่อยู่นอกสถาบันการเมือง ประชาสังคมรูปแบบนี้จึงเป็นประชาสังคมที่มีความตื่นตัวทางการเมืองสูงและในเรื่องการใช้สิทธิในการไม่เชื่อฟังรัฐของประชาชน ดังนั้นความเป็น “ประชาสังคม” ของสังคมจึงสามารถดูได้จากความเคลื่อนไหวทางสังคม นักการเมืองท้องถิ่นและข้าราชการมีส่วนทำให้เกิดการเคลื่อนไหวอย่างเป็นกระบวนการและมีพลวัตในการพยายามปกป้องทรัพยากรธรรมชาติจากการบุกรุกของกลุ่มทุนและส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชน โดยอาศัยทุนทางสังคมเป็นฐานในการขับเคลื่อน ทุนทางสังคมของชุมชนมี 2 ประเภท คือ 1) ทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมภายในชุมชนเป็นความสัมพันธ์ที่ยึดโยงด้วยระบบคิดตามความเชื่อในหลักศาสนาและความเป็นเครือญาติ ซึ่งส่งผลให้คนในชุมชนมีการผูกโยงเป็นเครือข่ายผ่านกิจกรรมทางศาสนาและทางสังคม โดยมีการผลิตซ้ำค่านิยม บรรทัดฐานทางสังคม และความเป็นกลุ่มก้อนของคน

ในชุมชน 2) ทูทางสังคมที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับภายนอกชุมชน ซึ่งเกิดขึ้นผ่านการสนับสนุน/ช่วยเหลือของกลุ่มและองค์การภายนอก กลุ่มและองค์การเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันผ่านการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดและเรียนรู้ แล้วพัฒนาต่อไปสู่การปฏิบัติที่ปรากฏในรูปของปฏิบัติการภาคประชาสังคมที่ถูกใช้เป็นกลไกขับเคลื่อนในการเคลื่อนไหวและการสนับสนุนทูทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อปกป้องทรัพยากรธรรมชาติที่เชื่อมโยงกับการดำรงชีพของคนในชุมชน ด้วยการต่อรอกับกลุ่มทุนที่บุกรุกมาใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐบางส่วนที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนในนามของการพัฒนา แต่เป็นรูปแบบที่ไม่พึงปรารถนาของสมาชิกชุมชน ผลของการเคลื่อนไหวบนฐานของทูทางสังคมนี้ช่วยเพิ่มศักยภาพของชาวบ้านในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ อันนำไปสู่การรักษาสิทธิของชุมชนและสร้างความเป็นธรรมทางสังคมแก่สมาชิกชุมชน แม้จะมีผลลัพธ์ในลักษณะที่ย้อนแย้งทางสังคมบ้างซึ่งสะท้อนผ่านการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายของคนในท้องถิ่นด้วยก็ตาม ชุมชนท้องถิ่นแต่ละชุมชนควรมีการจัดการความรู้เกี่ยวกับทูทางสังคมและการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่กับการประสานสร้างความร่วมมือและแสวงหาข้อตกลงระหว่างกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ในขณะที่บทบาทของรัฐควรเน้นการสร้างควมไว้วางใจกับคนในท้องถิ่นและภาคประชาสังคม ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของประชาชน และต้องให้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจของคนในท้องถิ่นอย่างถูกต้อง เพื่อให้โครงการพัฒนาต่าง ๆ เป็นไปด้วยความชอบธรรม และไม่เกิดความขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่ตามมาจนไม่สามารถจัดการได้ กระบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชนในสังคมยุคปัจจุบัน เช่น การใช้เวทีของประชาสังคมในการปฏิบัติการปกป้องและเรียกร้องประโยชน์ให้แก่ชุมชนของตนเอง ภาคประชาสังคมและองค์กรชุมชน มีส่วนร่วมและการจัดการตนเองมีการรวมตัวกันเพื่อส่วนรวมตามสิทธิและหน้าที่ของตน ด้วยจิตสำนึกในตัวเอง ผ่านความรู้สึกรักและเป็นเจ้าของชุมชน มีการเสริมสร้างพลังที่จะสามารถปกป้องเรียกร้องประโยชน์แก่ชุมชนของตนเองได้ ภายใต้การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายที่มีกลุ่มและองค์การต่าง ๆ เข้ามาให้การสนับสนุนแก่กลุ่มคนในชุมชน (ธีระพงษ์ วงษ์นา, 2560, น.34) ตามแนวคิดของ Robert Putnam ด้วยพื้นฐานทางวิชาการที่เป็นนักรัฐศาสตร์มองว่า สาเหตุที่การเมืองอ่อนแอเพราะฐานของชุมชนอ่อนแอ จึงต้องทำให้ฐานของชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น ดังนั้นเพื่อทำให้การเมืองดีขึ้น Putnam จึงมองทูทางสังคมในแง่หน้าที่นิยมคือ มีหน้าที่ในการบูรณาการสังคม ทฤษฎีของ Putnam มองว่าทูทางสังคมเกี่ยวข้องกับเครือข่ายและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกล่าวคือต้องมีความสัมพันธ์ร่วมกันจึงจะสามารถเกิดทูทางสังคมได้ ทั้งนี้ Putnam อธิบายว่า Trust นั้นมีคุณค่ามหาศาล เปรียบดังกาวที่เชื่อมให้เครือข่ายไปได้ดีทำให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็งหรืออาจกล่าวได้ว่า ทูทางสังคมมีฐานคิดอยู่ที่ต้องมีความไว้วางใจกัน (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2558, น.5)

พลวัตทางการเมืองจึงมีผลต่อการขับเคลื่อนทูทางสังคมเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ภาครัฐจึงต้องส่งเสริมวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำไปสู่การพัฒนาที่พึ่งพาตนเองได้ และยั่งยืน การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ หรือการส่งเสริมชุมชนต้นแบบ การสร้างทูทางสังคมที่ประกอบด้วยผู้นำที่เข้มแข็ง มีการบูรณาการเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนทูทางสังคม ต้องอาศัยการประสานงานจากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน เพื่อสร้างความเชื่อใจและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน มีการศึกษาถึงปัญหา การวางแผนร่วมกัน และการนำความรู้สู่ชุมชน การส่งเสริมทูทางสังคมที่แข็งแกร่ง ความรู้ ภูมิปัญญาที่ช่วยให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว การเมืองเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทุนมนุษย์ภายในชุมชน เพื่อให้การพัฒนาชุมชนต่อเนื่องเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การสร้างกลุ่มชุมชนที่เข้มแข็งด้วยความร่วมมือร่วมใจในการ

พัฒนาชุมชน พัฒนาอาชีพ หรือกลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ โดยอาศัยทุนทางสังคมที่ชุมชนต่างเรียนรู้ เข้าใจ เพื่อขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

พลวัตทางการเมืองและการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนมีความสัมพันธ์กัน โดยการเมืองมีบทบาทในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักรู้ด้านการเมืองในระบบประชาธิปไตยแก่นักการเมืองท้องถิ่นและประชาชนเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนในระยะยาว พลวัตทางการเมืองเป็นกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านนโยบาย โดยนักการเมืองและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องมีกลไกทางการเมืองเพื่อขับเคลื่อน เช่น การเลือกตั้ง และการรณรงค์ เพื่อกำหนดนโยบายส่งเสริมพลวัตทางการเมืองในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน นักการเมืองและพรรคการเมืองมีบทบาทสำคัญในการเสนอนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เช่น นโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กระบวนการเมืองมีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณ การบริหารจัดการ และการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการพัฒนาชุมชน ซึ่งอาจนำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ 2) พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้เกิดการร่วมมือในการตัดสินใจและลงมือทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม นำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ตรงกับความต้องการและยั่งยืน การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่สุจริต การจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรมต่อส่วนรวม ประชาชนจะรู้สึกเป็นเจ้าของและยอมรับในโครงการพัฒนาที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมและดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้โครงการต่าง ๆ เกิดความต่อเนื่องและสามารถพัฒนาต่อไปได้ในระยะยาว เนื่องจากได้รับการสนับสนุนและความคิดเห็นจากคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง 3) พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืน โดยนักการเมืองและชุมชนต้องมีความรู้ความเข้าใจสิทธิหน้าที่ อุดมการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ เคารพกฎหมาย มีจิตสาธารณะ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว ผ่านการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืน 4) พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ด้วยการเปลี่ยนวิธีการคิด ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนต้องให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สถานการณ์ บริบทร่วมกัน ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง แล้วนำมาสู่การบูรณาการนโยบายและการทำงานร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาหนุนเสริมการทำงานมากขึ้นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน พลวัตทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่การบริหารจัดการภาครัฐ โดยร่วมมือกับภาคเอกชนในนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยคำนึงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 5) พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการพัฒนาทุนทางสังคม โดยทุนทางสังคมเป็นทรัพยากรที่มาจากความสัมพันธ์ การมีเครือข่าย ความไว้วางใจ และบรรทัดฐานในสังคม ซึ่งสามารถส่งผลต่อการมีอิทธิพลและการตัดสินใจในทางการเมืองได้ ทุนทางสังคมยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้

การเมืองมีเสถียรภาพและสามารถทำงานร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมได้ พลวัตทางการเมืองจึงเป็นขบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนโดยรัฐต้องมีการสำรวจและพัฒนาทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงาน องค์กร สถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันการเงิน การสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ไว้วางใจเป็นฐานหลัก และต้องสร้างความสัมพันธ์ต่อกันในชุมชน เมื่อมีความไว้วางใจต่อกันจึงจะสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนทำให้ทุกอย่างเคลื่อนไปได้ โดยอาศัยทุนทางสังคมเป็นฐานในการขับเคลื่อน

ข้อค้นพบเชิงวิชาการ หรือองค์ความรู้ใหม่เชิงวิชาการ

บทความวิชาการนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกข้อค้นพบเชิงวิชาการตามตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อค้นพบพลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านนโยบาย	พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน	พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืน	พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล	พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านการพัฒนาทุนทางสังคม
- นักการเมืองและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องมีกลไกทางการเมืองเพื่อขับเคลื่อน เช่น การรณรงค์ เพื่อกำหนดนโยบายส่งเสริมพลวัตทางการเมืองในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน	- ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจและลงมือทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม นำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน	- นักการเมืองและชุมชนต้องมีความรู้ความเข้าใจสิทธิหน้าที่ อุดมการณ์ และความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ เคารพกฎหมาย มีจิตสาธารณะ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อ	- ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนต้องเปลี่ยนวิธีการคิด ให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม	- ทุกภาคส่วนสร้างเครือข่ายความไว้วางใจ และบรรทัดฐานในสังคมต่อการมีอิทธิพลและการตัดสินใจในทางการเมือง
- นักการเมืองและพรรคการเมืองมีบทบาทสำคัญในการเสนอแนะนโยบายการพัฒนาชุมชนอย่าง	- การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่สุจริต	สร้างสรรค เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนใน	กับสภาพแวดล้อม สถานการณ์ บริบท ร่วมกัน	- การขับเคลื่อนทุนทางสังคมที่ช่วยให้การเมืองมีเสถียรภาพและสามารถทำงานร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม
	- การจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรมต่อส่วนรวม	นำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนใน	- ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง แล้วนำมาสู่	

<p>ยั่งยืน เช่น นโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ</p>	<p>ประชาชนจะรู้สึกเป็นเจ้าของและยอมรับในความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมและดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ในชุมชน</p>	<p>ระยะยาว ผ่านการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืน</p>	<p>การบูรณาการนโยบายและการทำงานร่วมกัน</p>	<p>- สร้างพลวัตทางการเมืองเป็นขบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน</p>
<p>- กระบวนการเมืองมีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณ การบริหารจัดการ และการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับนโยบายการพัฒนาชุมชน ซึ่งอาจนำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ</p>	<p>- การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้โครงการต่าง ๆ เกิดความต่อเนื่องและสามารถพัฒนาต่อไปได้ในระยะยาว เนื่องจากได้รับการสนับสนุนและความคิดเห็นจากคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง</p>		<p>- การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาหนุนเสริมการทำงานมากขึ้นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน</p> <p>- สร้างพลวัตทางการเมืองซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การบริหารจัดการภาครัฐ โดยร่วมมือกับภาคเอกชน ในนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความโปร่งใส</p> <p>- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยคำนึงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม</p>	<p>- รัฐต้องมีการสำรวจและพัฒนาทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน</p> <p>- การสร้างความไว้วางใจ และความสัมพันธ์ต่อกันในชุมชน สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนให้ทุกอย่างเคลื่อนไปได้ โดยอาศัยทุนทางสังคมเป็นฐานในการขับเคลื่อน</p>

บทสรุป

บทความนี้ ชี้ให้เห็นว่า พลวัตทางการเมืองมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชน หากการเมืองมีเสถียรภาพ โปร่งใส และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะเป็นปัจจัยหนุนให้การพัฒนาชุมชนเกิดความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง ในทางตรงกันข้าม หากการเมืองเต็มไปด้วยความขัดแย้งและการขาดความต่อเนื่อง ก็จะเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การพัฒนาไม่บรรลุเป้าหมาย ข้อเสนอเชิงนโยบาย ได้แก่ การกระจายอำนาจอย่างแท้จริง เสริมสร้างภาวะผู้นำท้องถิ่นที่มีวิสัยทัศน์ และบูรณาการความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อสร้างชุมชนที่ยั่งยืนในทุกมิติ การสร้างการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านนโยบาย การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืน การบริหารจัดการที่โปร่งใส และการพัฒนาทุนทางสังคมอย่างแท้จริง การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เน้นการสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้สามารถจัดการตนเองได้ในระยะยาว บทความนี้มุ่งนำเสนอพลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย พลวัตทางการเมืองกับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้านนโยบายด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการที่โปร่งใส และด้านการพัฒนาทุนทางสังคม อีกทั้งยังมีข้อเสนอแนะ คือ ภาครัฐควรมีการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เสริมสร้างความเป็นพลเมืองโดยคำนึงถึงทรัพยากรท้องถิ่นให้มีอำนาจตัดสินใจ มีการบริหารจัดการร่วมกันจากทุกภาคส่วนด้วยความโปร่งใส ผลิตานประชาธิปไตยฐานรากกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความเป็นพลเมืองชุมชนที่ยั่งยืนที่เกิดจากการที่ประชาชนตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ตนเอง เสริมสร้างความรู้แก่ชุมชนในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ด้วยแนวคิดการพึ่งตนเองและแนวคิดการจัดการตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- คงชิต ชินสิญจน์. (2563). *แนวทางการพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น : กรณีศึกษาพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์). สาขาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพมหานคร.
- ธีระพงษ์ วัชรินา. (2560). *พลวัตการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นฐานทุนทางสังคมในชุมชนคลองทะเล จังหวัดพังงา*. (วิทยานิพนธ์). สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์: กรุงเทพมหานคร.
- ปรีชา เรืองจันทร์. (2563). *การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิเชฐ ศรีหาล้า และคณะ. (2562). กลไกการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ สังกัดกระทรวงมหาดไทย จังหวัดยโสธร. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 5(3), 101.
- เลิศพร อุดมพงษ์. (2568). *บทบาทของภาคประชาสังคมในการเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมและการพัฒนาประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- วรรณภณ หอมจันทร์ และชญาดา จิรจิตติถาวร. (2568). *พลวัต อภิบาล สู่เป้าหมายความยั่งยืนอย่างเป็นธรรม*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2568, จาก <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/government-108>

- วิศาล ศรีมหาวโร. (2567). การเมืองไทยระบบหรือคน : การพัฒนาวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2568, จาก <https://wiki.kpi.ac.th/>
- ศศิธร กิตติธรรกุล. (2568). 6 นโยบายสำคัญขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2569, จาก <https://www.cdd.go.th/th/content/category/detail/id/8/iid/273760>
- สถาบันพระปกเกล้า. (2567). การมีส่วนร่วมนโยบายทางการเมืองของประชาชน. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2568, จาก <https://kpi.ac.th/>
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2556). การเมืองของพลเมือง : สู่อสังหาริมทรัพย์ใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2558). ทูตทางสังคมกับการพัฒนาเมือง. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bernhard, M. et al. (2015). *The Varieties of Democracy Core Civil Society Index. Gothenburg: The Varieties of Democracy Institute. New York: Columbia University Press.*
- Kooiman, J. and Bavinck, M. (2025). *How to improve governance of a complex social-ecological problem.* Retrieved 20 August 2023, from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1523908X.2019.1661236#references-Section1>
- UNESCO. (2025). *Politics affecting people's way of life.* Retrieved 20 August 2023, from <https://www.unesco.org/en>
- United Nations. (2022). *Political dynamics.* Retrieved 20 August 2023, from <https://www.un.org/en/>